

Editorial

Από τότε που εμφανίστηκε, ο κινηματογράφος δεν έπαψε να συναρπάζει, ενίοτε και χωρίς σοβαρό λόγο. Άλλωστε, η έβδομη τέχνη δεν είναι κυρίως λόγος.

Οι κινηματογραφικές ταινίες είναι ποικιλότροπα εξωστρεφείς και επιδραστικές. Στηλιτεύουν ή προωθούν, περισσότερο ή λιγότερο άμεσα, εξουσίες, συμφέροντα και ιδεολογίες. Έχοντας δε την εγγενή ικανότητα να αφηγούνται εναλλακτικές πραγματικότητες με μοναδική ζωντάνια, φτάνουν όχι μόνον να γητεύουν τους θεατές τους, οδηγώντας τους να μιμούνται τους ήρωες του σελλιλόντ, αλλά να αλλοιώνουν επίσης ακόμη και τους τόπους των γυρισμάτων τους, πολλαπλασιάζοντας δραματικά τον αριθμό των επισκεπτών τους. Από την άλλη, οι ταινίες της μεγάλης οθόνης είναι πολυσήμαντα εσωστρεφείς, αυτοαναφορικές, σχολιάζοντας ατέρμονα, περισσότερο ίσως από κάθε άλλο καλλιτέχνημα, την ίδια την τέχνη τους.

Συμβαίνει, μάλιστα, διάφορες κινηματογραφικές ταινίες, όπως πρόσφατα η *Οδύσσεια* του Sir Ch. E. Nolan με πρωταγωνιστές τον M. Damon και την A. J. Hathaway, να έχουν τεράστιο αντίκτυπο. Γίνονται αντικείμενο έντονων αντιπαραθέσεων, αισθητικών, ηθικών, επιστημονικών, φιλοσοφικών, πολιτικών, εμπορικών. Γύρω από αυτές αναπτύσσονται σχεδόν όλοι οι προβληματισμοί της εποχής, για την ανισότητα, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τις κάθε λογής πεποιθήσεις, την τεχνολογία και το αισιόδοξο ή δυστοπικό μέλλον του κόσμου. Ούτε η μουσική, ούτε η φωτογραφία, ούτε το θέατρο, ούτε κάποια άλλη παραστατική ή εικαστική τέχνη ερεθίζουν τους ανθρώπους τόσο, ώστε να συζητάνε με την ευρύτητα αλλά και τη σφοδρότητα που χαρακτηρίζουν τους διαλόγους τους γύρω από τις ταινίες αυτές. Μέσα από τις τελευταίες -και έχοντάς τις σαν παράδειγμα- οι άνθρωποι έχουν μάθει να εκφράζουν τις απόψεις τους. Αν εξαιρέσει δε κανείς κάποια τηλεοπτικά προγράμματα, μόνον τέτοιου είδους κινηματογραφικές ταινίες έχουν συνδυαστεί επίσης τόσο στενά με την προσωπική ζωή της πλειοψηφίας των ανθρώπων. Κατά κάποιον τρόπο, ορισμένες κινηματογραφικές στιγμές έχουν μεταμορφωθεί σε μια μετα-γλώσσα σκέψης και επικοινωνίας.

Για όλους αυτούς τους λόγους, ο κινηματογράφος αποτελεί πεδίο ελευθερίας της τέχνης αλλά και περιορισμών, άμεσων και έμμεσων, θεμιτών και αθέμιτων. Πέρα

από τους επίσημους κρατικούς περιορισμούς οι οποίοι, στο πλαίσιο σεβασμού της αρχής της αναλογικότητας, παίρνουν ακόμη και τη μορφή της προηγούμενης άδειας, προκειμένου να διασφαλίσουν εκφάνσεις του δημοσίου συμφέροντος όπως η προστασία των ανηλίκων, δρομολογούνται μια σειρά άλλων, «γκρίζων» περιορισμών. Οι τελευταίοι παίρνουν τη μορφή χρηματοδοτικής ασφυξίας, περιορισμένης διανομής ή διαφημιστικής υποβάθμισης κινηματογραφικών έργων που δεν συνάδουν με τα κυρίαρχα αφηγήματα. Αυτού του είδους οι περιορισμοί καλλιεργούν μια διάχυτη κουλτούρα αυτολογοκρισίας, στο πλαίσιο της οποίας οι δημιουργοί σταθμίζουν το νομικό και οικονομικό ρίσκο πριν καν αποτυπώσουν τις ιδέες τους στο φιλμ.

Η Κυριακή-Θεοδώρα Φορτσάκη πραγματεύεται, στη μελέτη της, την κινηματογραφική άδεια διανομής στη Γαλλία (*visa cinématographique*). Η άδεια αυτή, μολονότι θεσπίστηκε στις αρχές του 20ού αιώνα για να ανταποκριθεί στις ανάγκες μιας εντελώς διαφορετικής τεχνολογικής, οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας, εξακολουθεί μέχρι σήμερα να αποτελεί προϋπόθεση για τη δημόσια προβολή κινηματογραφικών έργων. Αναλύοντας την προοδευτική διαμόρφωση ενός ειδικού καθεστώτος ελέγχου του κινηματογράφου και τη σταδιακή αποδόμηση του καθεστώτος αυτού, η συγγραφέας επισημαίνει ότι η προηγούμενη διοικητική άδεια διανομής δεν αποτελεί απλώς έναν ιστορικό θεσμό, αλλά την έκφραση ενός συγκεκριμένου τρόπου κατανόησης του κινηματογράφου και της σχέσης του με το δημόσιο συμφέρον. Η εξέλιξη του σχετικού νομικού πλαισίου εξηγεί για ποιους λόγους ο προληπτικός έλεγχος καθιερώθηκε και διατηρήθηκε για περισσότερο από έναν αιώνα. Παράλληλα, όμως, αναδεικνύει ότι οι μεταβολές της σύγχρονης οπτικοακουστικής πραγματικότητας θέτουν πλέον υπό αμφισβήτηση τις ίδιες τις προϋποθέσεις πάνω στις οποίες οικοδομήθηκε αυτό το νομικό πλαίσιο. Επομένως, η πρόκληση για το σύγχρονο δίκαιο δεν συνίσταται μόνο στη διατήρηση ενός ιστορικού μηχανισμού ελέγχου, αλλά κυρίως στην προσαρμογή του στις νέες συνθήκες.

Σε μια σκηνή της νοσταλγικής ταινίας *Nuovo Cinema Paradiso* του G. Tornatore, μια μπόρα αναστάτωσε τους θεατές ενός αυτοσχέδιου θερινού σινεμά που παρακολουθούσαν, πάνω στην αμμουδιά του παραθαλάσσιου χωριού τους, μια άλλη *Οδύσσεια*, εκείνη των M. Camerini και M. Bava με πρωταγωνιστές τον K. Douglas και τη S. Mangano. Στη συγκεκριμένη σκηνή, την οποία μπορείτε να δείτε [εδώ](#), ο νεαρός τότε ήρωας, που όλοι φώναζαν Totò, αναζητούσε μια καταιγίδα που θα έδινε τέλος σ' εκείνο το άθλιο καλοκαίρι του. Κι η καταιγίδα ξέσπασε. Κι ο θόρυβός της

μαζί με το Tema d'Amore του E. Morricone συνέθεσαν την πιο γλυκιά μελωδία για τον μεγάλο έρωτα του Totò.

Σας ευχόμαστε ευχάριστες καλοκαιρινές διακοπές και θα επανέλθουμε με νέες δημοσιεύσεις τον Σεπτέμβριο.